

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تهران

دانشکده پرستاری و مامایی

عنوان:

طراحی و اعتباریابی پرسشنامه سنجش تطابق با بیماری در بیماران مبتلا به

مولتیپل اسکلروزیس

پایان نامه برای دریافت درجه دکترای تخصصی PhD

در

پرستاری

نگارنده

علی دهقانی

استاد راهنما

خانم دکتر ناهید دهقان نیری

استاد مشاور

آقای دکتر عباس عبادی

سال ۱۳۹۵

شماره پایان نامه: ۹۱۲۱۱۹۹۰۱۶

طراحی و اعتباریابی پرسشنامه سنجش تطابق با بیماری در بیماران مبتلا به مولتیپل

اسکلروزیس

چکیده

مقدمه و هدف: مولتیپل اسکلروزیس، بیماری مزمن پیش‌رونده و تخریب‌کننده میلین سیستم عصبی مرکزی است که عملکرد حسی و حرکتی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. به دلیل اختلالات جسمی و روانی متعددی که به دنبال بیماری ایجاد می‌شود، تطابق با بیماری امری ضروری است. لذا اندازه‌گیری تطابق در این بیماران از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. تاکنون پرسشنامه‌ای برای اندازه‌گیری تطابق در بیماران ام اس با توجه به فرهنگ ایرانی تدوین نشده است و از پرسشنامه‌های تدوین شده در سایر کشورها که بافت فرهنگی متفاوتی با ایران دارند، استفاده می‌شود که گویه‌های موجود در آن با درک بیماران ام اس ایرانی از تطابق هم‌خوانی ندارد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی پرسشنامه سنجش تطابق با بیماری در بیماران ام اس انجام شد.

روش کار: مطالعه حاضر، یک مطالعه ترکیبی متوالی اکتشافی در قالب طراحی پرسشنامه است که در دو بخش کیفی و کمی انجام شد. در بخش کیفی، مفهوم تطابق با بیماری در بیماران ام اس، با استفاده از روش تحلیل مفهوم هیبرید انجام شد. بدین ترتیب تطابق با بیماری در سه مرحله نظری (جستجوی هدفمند ادبیات موجود در مورد تطابق با بیماری)، کار در عرصه (مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته با بیماران ام اس) و تحلیل نهایی (یکپارچه‌سازی نتایج حاصل از دو مرحله قبل) مورد بررسی قرار گرفت. در مرحله نظری تعداد ۳۲ متن (پنج رساله، یک کتاب و ۲۶ مقاله) وارد مطالعه شد. در مرحله کار در عرصه، ۱۱ بیمار مبتلا به ام اس با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و با آن‌ها مصاحبه شد. مصاحبه با مشارکت‌کنندگان نیز تا اشیاع داده‌ها ادامه یافت. تجزیه و تحلیل داده‌ها در هر دو مرحله با استفاده از روش تحلیل محتوای قراردادی انجام شد. بخش کمی مطالعه یک پژوهش روش‌شناسی بود که در دو بخش انجام گرفت. در بخش اول، گویه‌های پرسشنامه با استفاده از داده‌های بخش اول مطالعه، انتخاب و استخر گویه‌ها تشکیل شد. در بخش دوم، ویژگی‌های اعتباریابی پرسشنامه با استفاده از روایی صوری، محتوا و سازه و همچنین پایایی با روش‌های همسانی درونی و ثبات مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: در بخش اول مطالعه، با استفاده از روش تحلیل مفهوم هیبرید، مفهوم تطابق با بیماری بر اساس تجربیات بیماران ام اس تعریف شد. تطابق با بیماری، مفهومی پویا، پیچیده، چندبعدی و دارای جنبه‌های فردی و تعاملی و ابعاد عینی و ذهنی است که جلوه‌های عینی آن شامل پذیرش موقعیت جاری، خودتنظیمی، خودکارآمدی، حفظ تعادل عاطفی و حفظ و توسعه تعاملات انسانی بوده و در بستر سیستم‌های حمایتی، شناخت و منبع‌یابی، عوامل اعتقادی مذهبی، نگرش نسبت به بیماری، عوامل هیجانی درکی، تلاش برای مدیریت بیماری، ماهیت بیماری، عوامل محیطی و اقتصادی بروز می‌نماید که می‌تواند منجر به یک‌سری پیامدهای بهبودی بیماری، استقلال در زندگی و روابط اجتماعی، اختلال در عملکرد روانی، پیامد خانوادگی، پیامد اقتصادی اجتماعی و پیامد زیستی در بیمار شود. در بخش دوم مطالعه، بر اساس طبقات و زیرطبقات سازنده مفهوم تطابق با بیماری، استخری از گویه‌ها استخراج شد. پس از طی فرآیند اعتباریابی (روایی و پایایی)، پرسشنامه‌ای با ۳۵ گویه حاصل شد. نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی، بیانگر وجود پنج عامل شامل خودکارآمدی، خودتنظیمی، پذیرش موقعیت جاری، جستجوی درمان و تبعیت از آن و ثبات عاطفی بود که در مجموع ۵۱/۷۱۹ درصد از واریانس کل را تبیین کردند. آلفای کرونباخ برای پنج عامل ذکر شده و کل پرسشنامه به ترتیب، ۰/۹۴، ۰/۸۰، ۰/۷۸، ۰/۷۹، ۰/۶۴ و ۰/۹۳ بود. ضریب همبستگی درون‌طبقه‌ای در دو بار اجرای پرسشنامه نیز ۰/۹۶ بود.

نتیجه‌گیری: مطالعه حاضر، یک پرسشنامه خودگزارشی برای سنجش تطابق با بیماری در بیماران مبتلا به ام اس معرفی می‌کند. این پرسشنامه بر اساس مفهوم تطابق با بیماری در بیماران ام اس در متن فرهنگ ایرانی طراحی شده و با توجه به ویژگی‌های آن، می‌توان آن را به عنوان پرسشنامه‌ای با مشخصه‌های روایی و پایایی مناسب جهت مقاصد آموزشی، پژوهشی و درمانی در نظر گرفت. این ویژگی‌ها شامل طراحی منحصر به فرد آن با بکارگیری روش تحلیل مفهوم هیبرید، روایی و پایایی مناسب و قابلیت بکارگیری در موقعیت‌های مختلف توسط ارائه دهندگان خدمات بهداشتی درمانی می‌باشد.

کلمات کلیدی: تطابق با بیماری؛ مولتیپل اسکلروزیس؛ تحلیل مفهوم هیبرید؛ طراحی پرسشنامه؛

اعتباریابی

Tehran University of medical science
School of nursing and midwifery

Title:

**Development and Validation of the coping
Questionnaire with disease in patients with multiple
sclerosis**

**A thesis submitted as partial fulfillment of the requirements for Doctor of Philosophy
(PhD) Degree**

By:

Ali Dehghani

Supervisor:

Dr. Nahid Dehghan Nayeri

Advisor:

Dr. Abbas Ebadi

Year: 2016

Register number: 9121199016

Development and Validation of the coping Questionnaire with disease in patients with multiple sclerosis

Abstract

Background and objective: Multiple sclerosis (MS) is a chronic progressive disease that destroys the central nervous system myelin which thereby affects the sensory and motor function. Due to many physical and mental disorders that occur in multiple sclerosis, coping with disease is necessary. Hence, coping measurement in these patients is of special importance. There isn't questionnaire for coping measurement in MS patients in the context Iranian culture and from designed questionnaire in other countries are used which context of culturally as well as their items has different with Iran patients perception. The aim of this study was to develop and validate the Iranian Multiple sclerosis coping questionnaire.

Methods: This study was a mixed method study that conducted in qualitative and quantitative two phase. In the qualitative phase, the concept of coping with disease, using an analysis of the hybrid model was defined. Thus coping with disease in the three-step including theoretical phase (systematic review about coping), field work (semi-structured interviews with patients) and final analysis (integrating the results of the previous stages) was assessment. A total of 32 papers were studied in the theoretical phase. In the field work phase, 11 MS patient using purposive sampling were interviewed. Interviews continued to Data saturation. Data analysis was performed by content analysis in both stages. The quantitative study was a methodological research which conducted in the two phases. In the first phase, an item pool was generated by using the data of the concept analysis. In the second phase, the psychometric properties by using of face, content and construct validity as well as internal consistency and relative and absolute stability were evaluated.

Findings: in the first phase, the concept of coping with disease based on experience of patients was defined by using the hybrid model analysis. The coping with disease, the concept of dynamic, complex and multidimensional as well as subjective and objective dimensions is that its concrete effects including accepting the current situation, self-regulation, self-efficacy, maintenance of emotional balance and maintenance and development of human interactions and in the context of supportive systems, cognition and understanding, religious-ideological factors, attitude to disease, perceptual – emotional factors, trying to manage of disease, nature of disease and economic and environmental factors which can lead to remission of disease, independent in living and social relations, mental function disorder, family, social and economic and biological consequences in patients. In the second section, the pool of items was generated based on categories and sub categories and after assessing psychometric properties, final questionnaire with 35 items was obtained. Our exploratory factor analysis revealed the five-factor including self-efficacy, self-regulation, accepting the current situation, treatment seeking and adherence to it, and emotional balance which explained 52% of the total variance. The

cronbach's alpha for the mentioned subscales and total scale was 0/94, 0/80, 0/78, 0/79, 0/64, and 0/93, respectively. Interclass correlation coefficient between the test and retest was 0/96.

Conclusion: in this study, a new and self-report questionnaire was introduced for assessment of coping with disease. This questionnaire was designed base on Iranian culture which due to its properties could use as an appropriate scale for educational, research and medical aims. This properties including its unique design using hybrid concept analysis, an appropriate validity and reliability as well as ability to use in different situations by providers of health care services.

Keywords: coping with disease, multiple sclerosis, hybrid model analysis, questionnaire design, psychometric